

Møte i faggruppe naturmangfold for vannområder Horten-Larvik og Aulivassdraget

Dato: 6.2.2020

Møtested: Tønsberg rådhus

Referent: Miguel A. Segarra Valls

Innkalt		Deltok i møte (D), Forfall /F)
Camilla F. Pettersen	Horten Kommune	D
Hans Ivar Nesse	Tønsberg Kommune	D
Pål Abrahamsen	Sandefjord kommune	D
Marit Vasbotten	Larvik kommune	D
Hanne Thoen	Fylkesmannen i Vestfold og Telemark	D
Arne Christian Geving	Fylkesmannen i Vestfold og Telemark	D
Miguel A. Segarra Valls	Vannområdekoordinator	D
Dag Erik Andersen	Holmestrand kommune	F
Ronny Meyer	Færder kommune	F
Gørli Elida Bruun Andersen	Vestfold og Telemark Fylkeskommune	F
Invitert (valgfrie)		
Ingar Aasestad	Vannområde Numedalslågen	D
Steinar Tronhus	Vannområde Siljan-Farris	F
Cathrine Nedberg	Vannområde Skien-Grenlandsfjordene	F

Møteagenda:	
1	Orientering om rammene for arbeidet i vannområdene og status for vannområdenes bidrag til ny Regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram 2022-2027 v. Miguel
2	Kantvegetasjon langs vassdrag (veileder NVE 2019). Fastsetting av bredde i kommuneplan?
3	Fremmede arter i og langs vassdrag. Forslag til tiltak.
4	Fysiske tiltak i vassdrag / restaureringstiltak / anadrom fisk. Forslag til tiltak.
5	Eventuelt / andre temaer.

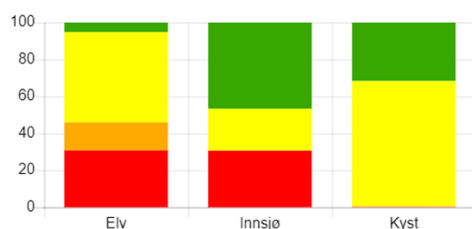
1 Orientering om rammene for arbeidet i vannområdene og status for vannområdenes bidrag til ny Regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram 22/27 v. Miguel

Miguel orienterer om følgende punkter.

- Generelt om vannforskriftens mål: god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand.
- Vannforekomstene i VO Aulivassdraget og VO Horten-Larvik ligger langt fra oppnåelsen av vannforskriftens mål om god økologisk tilstand. Eutrofiering er ofte hovedårsaken.

Vannområde Horten-Larvik

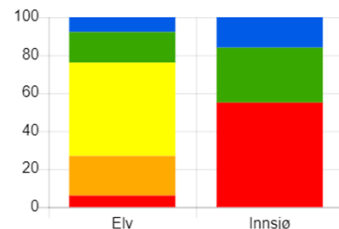
20.11.2019

	Elv	Innsjø	Kyst
Svært god	0km	0km	0km
God	18km	5%	47%
Moderat	174km	49%	617km
Dårlig	54km	15%	3km
Svært dårlig	109km	31%	1km
Udefinert	0km	0%	0%
	355	100%	909

Vannområde Aulivassdraget

20.11.2019

	Elv	Innsjø	Kyst
Svært god	31km	8%	16%
God	63km	16%	29%
Moderat	196km	49%	0%
Dårlig	83km	21%	0%
Svært dårlig	24km	6%	55%
Udefinert	0km	0%	0%
	397	100%	0

- Informasjon om Regional vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram og kommunens (og andre organers) plikt til å delta i planleggingen.
- Ny plan for ny vannregion - Vestfold og Telemark vannregion – og for ny vannforskriftsperiode (2022-2027). Prosess mot den nye planen.
 - 1 mars 2020: frist for kommunenes bidrag til planen (tiltak under egen myndighetsområde). Tiltakene legges inn i databasen Vann-nett.
 - 1. juli 2020: skrivefrist for ny plan og tiltaksprogram (Vestfold og Telemark fylkeskommune)
 - 1. oktober – 31. desember 2020: høring av plan og tiltaksprogram
 - Vedtak i Fylkestingene innen 1. juli 2021.
 - Departementene godkjenner planene innen 31. desember 2021.

Konklusjon:

Manglende bemanning i Vannregion Vest-Viken (Buskerud fylkeskommune) i 2019 førte til en fraværende bestilling til kommunene om bidrag til de nye planene. Bestillingen kom sent, og med en veldig kort frist (20. januar), som senere ble forlenget til 1. mars av ny vannregionmyndighet (Vestfold og Telemark fylkeskommune).

Det er uheldig av den korte fristen vil ikke gjøre mulig å behandle tiltaksforslagene fra vannområdene politisk i medlemskommunene før planen blir skrevet. Kommunene vil imidlertid ha mulighet til å utale seg under høringen høst 2020.

2

Kantvegetasjon langs vassdrag.

Over 90 % av elvestrakningene i VO Horten-Larvik og omtrent 80 % oppnår ikke vannforskriftens mål om god økologisk tilstand. Eutrofiering er som regel hovedårsaken.

Reduksjonen av næringssalttilførsler ved vanlige avløpstiltak og jordbrukstiltak er ofte ikke nok for å oppnå avlastningsbehovet som trenges for å tilfredsstille vannforskriftens krav.

Samtidig, er det enighet i at kantvegetasjon langs vassdrag er et viktig element for å hindre avrenningen av næringssalter og partikler, men som er og blir stadig redusert pga. bl.a. harde skjøtelsesformer og ukontrollert hogst. Dette resulterer i erosjonsutsatte elvestrekninger, større avrenning av næringssalter og partikler fra jordbruksarealer, tap av verdifull matjord, og et stort tap av biologisk mangfold både i og langs vassdrag.

Ramneselva i Re/Tønsberg
mai 2019.
Bilde: Miguel A. Segarra

Istrevassdraget i Larvik
oktober 2019.
Bilde: Miguel A. Segarra

Dagens regelverk som omhandler kantvegetasjonen ble drøftet:

- **Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) - § 11. (kantvegetasjon)**
Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Denne regelen gjelder likevel ikke for byggverk som står i nødvendig sammenheng med vassdraget, eller hvor det trengs åpning for å sikre tilgang til vassdraget.
Grunneieren, tiltakshavere og berørte fagmyndigheter, kan kreve at kommunen fastsetter bredden på beltet. Bredden kan også fastsettes i rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven.
Vassdragsmyndigheten kan i særlige tilfelle fritta for kravet i første ledd.
- **Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket - § 4. Tilskudd til jordbruksareal**
Det kan ikke gis tilskudd dersom det ikke er etablert vegetasjonssoner mot vassdrag med årssikker vannføring. Vegetasjonssonen skal være tilstrekkelig bred til å motvirke avrenning til åpent vann under normal vannføring. Sonen må være på minst 2 meter målt fra vassdragets normalvannstand, og kan ikke jordarbeides.

Behandling:

- a) Definisjonen av vegetasjonsbeltets kvaliteter i dagens regelverk er vag/diffus, og ofte vanskelig å tolke og ta i bruk i saksbehandlingen i kommunen.
- b) Den eneste bredden som angis i dagens regelverk er «minst 2 meter» i forskrift om produksjonstilskudd. I saksbehandlingen av produksjonstilskudd er det vanskelig for kommunen å kreve en breiere sone enn 2 meter.
- c) Et to meter brei vegetasjonsbelte er ofte ikke tilstrekkelig for å motvirke avrenning, særlig i bratte elvekanter og arealer med høy erosjonsrisiko. Kvaliteten på kantvegetasjonen kan ofte ikke anses som naturlig (f.eks. kun gress) og som et tilfredsstillende levested for planter og dyr. Derfor tilfeller ofte ikke det to meter breie vegetasjonsbeltet vannressurslovens §11.

- d) Kommunen kan fastsette bredden på kantvegetasjonen enten i enkeltvedtak med hjemmel i vannressursloven, eller i rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven ([NVE veileder Nr 2/2019](#)). Dette kan også bli påkrevd kommunen iht. vannressurslovens § 11.
- e) Gruppedeltakerne ser positivt til å innføre en bestemmelse om kantvegetasjon i kommuneplanen. Noen innspill fra gruppeteltakerne:
- Det er behov for klar veiledning til kommunene fra regionale og nasjonale myndigheter om kantvegetasjon. Fylkesmannen planlegger en kompetansesamling som vil finne plass i løpet av 2020.
 - Tilpasse bestemmelsen av bredden på kantvegetasjonen til arealer med ulike erosjonsklasser, samt gjøre tilgjengelig et kart der grunneiere kan lett finne hva bredden(e) skal være i sin eiendom.
 - Bestemmelsen(e) bør gi en konkret beskrivelse av kvaliteten på kantvegetasjonen, og ikke bare angi kantvegetasjonens bredde.
 - Det er usikkert i hvilken grad en slik bestemmelse kan være tilbakevirkende der kantvegetasjonen allerede er tapt. NVEs veileder om kantvegetasjon viser til et eksempel fra [kommuneplanens arealdel i Bærum kommune](#) der det står at «Langs vassdragene skal det opprettholdes og utvikles en vegetasjonssone på minst 10 meter».
 - Kommunen har ansvar for å orientere grunneiere når en slik bestemmelse settes i kraft (f.eks. informasjon fra landbrukskontorene til bøndene).
- f) De [nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene](#) viser til viktigheten av kommunens arealplanlegging for oppnåelsen av vannforskriftens mål. Fastsettelsen av kantvegetasjonsbredden er et av de viktigste tiltakene som kommunen kan iverksette i den sammenhengen. Det er derfor ønskelig å foreslå dette som et eget tiltak i ny regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram (2022-2027). Kommunerepresentanter ønsker imidlertid å drøfte dette internt i kommunen før vannområdekoordinator legger tiltaket inn i databasen Vann-nett.

Konklusjon:

Tilstanden for kantvegetasjonen langs vassdrag er utilfredsstillende mange steder i vannområdets kommuner. Dette fører til en større partikkel- og næringssaltavrenning til vassdragene, og bidrar negativt til oppnåelsen av god miljøtilstand i vannet vårt.

Kommunen kan og bør vedta bestemmelser som bidrar til å opprettholde og forbedre kvaliteten på kantvegetasjonen.

*Medlemskommunene i VO Aulivassdraget og VO Horten-Larvik (**Holmestrand, Horten, Tønsberg, Færder, Sandefjord og Larvik kommuner**) gjør en intern drøfting for å bestemme om dette foreslås som et tiltak i ny regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram for planperiode 2022-2027. Kommunene **gir tilbakemelding til vannområdekoordinator(er) innen torsdag 20. februar.***

3**Fremmede arter i og langs vassdrag.**

Forslag til tiltak.

Akvatiske fremmede arter:

I flere av våre innsjøer og tjern er det registrert fremmede fiskearter i kategorien *høy risiko* som suter, karpe, gullfisk og (i hvert fall tidligere) regnbueørret. I tillegg er det fiskearter som mort (*høy risiko*) og gjedde (*svært høy risiko*) som er regionalt fremmede i (noen av) våre vassdrag.

Flere av de overnevnte artene forekommer i innsjøer med et naturlig flerarts fiskesamfunn, og det er ikke alltid de har en stor negativ påvirkning på økosystemet.

Det er imidlertid enkelte tilfeller det de slike arter skaffer problemer. Følgende caser ble nevnt:

- Mort i Goksjø bidrar til oppvirvling av innsjøsedimenter og til økt næringssaltkonsentrasjon i vannet. Det er behov for å kartlegge spredningen nedstrøms i vassdraget (Åsrumvannet).
- Introdusert abbor og gjedde i Bugårdsdammen (Virikvassdraget) har en negativ påvirkning på amfibiebestandene i Bugårds- og Virikdammen, samt for sjørøretten i Virikbekken. Det er et ønske om at Virikdammen skal være fisketom, og tiltak for å få dette til bør vurderes. Det er ønskelig å utrede effekten av gjedda i Virikbekken og potensialet for spredning til Istrevassdraget.

Terrestriske fremmede plantearter langs vassdrag.

Fremmede plantearter langs vassdrag oppfattes som et viktig problem for våre vassdrag. De sprer seg raskt langs vassdrag og kan dominere elvekantene, særlig der vegetasjonsbeltet har dårlig tilstand fra før. Kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks ble nevnt som to av de mest problematiske arter. De assosieres til en reduksjon av det biologiske mangfoldet og til økt erosjon i elvekantene. Det er behov for å fortsette å kartlegge spredningen og teste ut bekjempelsestiltak.

Konklusjon:

Følgende tiltak blir foreslått i ny vannforvaltningsplan/tiltaksprogram:

- **MT144 Kartleggingstiltak fremmede arter:** Kartlegging av fremmede fiskearter med f.eks. miljø-DNA (regionalt - FM).
- **MT120 Forskningsmessige undersøkelser:** Kartlegge spredning av mort i Goksjøvassdraget og utrede bekjempelsestiltak (VO Numedalslågen / Larvik / Sandefjord km.).
- **MT174 Bekjempelsestiltak mot fremmede/ uønskede fiskearter:** mort i Goksjø (VO Numedalslågen / Larvik / Sandefjord km.).
- **MT120 Forskningsmessige undersøkelser:** Kartlegge spredning av gjedde i Virikvassdraget og utrede bekjempelsestiltak (VO Horten-Larvik / Sandefjord km.).
- **MT174 Bekjempelsestiltak mot fremmede/ uønskede fiskearter:** gjedde i Virikvassdraget (VO Horten-Larvik / Sandefjord km.).
- Kartlegging og bekjempelse av fremmede plantearter langs vassdrag i vannområdenes kommuner. Dette tiltaket er ennå ikke mulig å legge inn i databasen Vann-nett av tekniske årsaker.
- **MT143 Informasjonstiltak fremmede arter:** gjelder både akvatiske og terrestriske fremmede arter (regionalt – FM?).

NB: tiltak tilknyttet fremmede arter på lokalt nivå (kommune / vannområde) er som regel avhengige av regionale/ nasjonale tilskudd for å kunne gjennomføres. Tiltakene legges inn i planen/tiltaksprogram med forbehold om økonomisk støtte.

4	Fysiske tiltak i vassdrag / restaureringstiltak / anadrom fisk. Forslag til tiltak.
---	---

Miguel orienterte om databasen for registrering av sjørøretbekker og fysiske påvirkninger (bekkelukkinger og menneskeskapte vandringshinder). Vannområdet Horten-Larvik arrangerte et workshop med lokale jeger- og fiskeforeninger den 8. januar 2020 der databasen ble oppdatert. Informasjonen i databasen et godt grunnlag for å foreslå tiltak.

Konklusjon:

Vannområdekoordinatorer foreslår tiltak basert for informasjonen i databasen og egen kunnskap. Tiltak legges inn i Vann-nett med forbehold om tilskudd / økonomiske midler, samt enighet med grunneiere og andre sektormyndigheter til å kunne gjennomføre de.

5	Eventuelt / andre temaer.
	<ul style="list-style-type: none">- Tønsberg og Larvik kommuners deltakelse i FoU prosjekt om vurdering av risiko for spredning av miljøgifter knyttet til endringer i klimaet «Vannforvalter i et endret klima» bør synliggjøres i ny regional plan/tiltaksprogram.- Spredning av fremmede arter gjennom ballastvann, samt forurensning fra småbåtsaktivitet bør være en del av planen /tiltaksprogram.

Miguel Ángel Segarra Valls,

10.02.2020